BENGMASKA

av Andreas Kärngard
2026-01-05
Söder, Östersund

Det var jag och pappa som hittade den, eller ja det var väl egentligen pappa men jag var med. Vi hade åkt iväg på en far-och-son-resa till Rumänien. Mamma och pappa hade just skiljt sig så jag förmodar han behövde något annat att tänka på för en stund och jag tyckte väl det var ett fint tillfälle att få umgås med honom.

Vi hade irrat runt i de äldre delarna av Bukarest i jakt på butiker som sålde antika föremål när vi till slut funnit den lilla antikvitetsaffären. Till det yttre hade den varit svår att upptäcka och om det inte varit för att vi fått ett tips av en lokalinvånare hade vi aldrig hittat den. Affären saknade skyltning, inte heller fanns där några fönster och entrén bestod bara av en enkel trädörr. I flagnad grön färg om jag minns rätt. Helt och hållet en ovidkommande detalj men jag kan lika gärna skriva ned det.

Vi hade botaniserat bland den lilla butikens föremål i vad som kändes som en evighet utan att hitta någonting av egentligt intresse när ägaren, en tunn gammal farbror med skärpa i blicken, sagt åt oss att han ville visa oss någonting. Vi gick närmare mannen som stod bakom disken varpå han snart lyft upp en papplåda.

När han fått av locket lyfte han högtidligt upp någonting. Han höll det framför oss. Rummet var dunkelt och jag minns att vi båda först hade svårt att förstå vad det var. Han måste ha sett våra undrande blickar för han vinkade oss närmare. När vi stod nära den lilla disken rörde han vant vid en lampa. Det gula lampskenet flödade och vi ryggade tillbaka inför åsynen av det han höll upp.

Tingesten såg i sanning besynnerlig ut. Trots det eller kanske *på grund av det* (min pappa hade alltid gillat lite udda och märkliga grejer) köpte han den snart. Den var inte speciellt billig men jag förmodar det ändå varit någonting med den som verkligen fascinerat honom. Pappa hade verkat ovanligt upprymd och det tycktes som den gamla rumänen som på knackig engelska tackat oss när vi lämnade honom delat hans känsla över att det varit en synnerligen god affär.

Jag är ganska säker på att ingen av oss provade den på. Åtminstone gjorde inte jag det och jag önskar jag än i dag kunde säga att jag aldrig gjort det.

Jag vet inte om det är av intresse att faktiskt vidare beskriva den här, varken för mig eller för dig, Ni som läser detta, eftersom det egentligen inte är själva masken i sig, alltså hur den ser ut, som är intressant. Nu går jag händelserna i förväg.

Vi var i Rumänien tidigt våren -78. Det var kallt. Landet hade ännu inte fått ett demokratiskt styre och kullerstensgatorna var fläckade av snö. Snö är intressant här för det var snö när vi köpte den och det var snö, betydligt mer snö men likväl snö, när jag för första gången satte den på mig.

Syrrans familj som köpt loss gården nere i skånska Brösarp av oss andra efter det att pappa gått bort hade bjudit in oss syskon över Julen. Vi var en relativt stor skara som skulle samsas de där fyra dagarna ute i vårt barndomshem. Det var jag, min fru och våra tre barn. Min bror med fru och

två barn samt syrran med gubbe och deras två barn. Mamma var också inbjuden men eftersom hon blivit så pass dålig den senaste tiden orkade hon inte komma ut.

Lotten föll på mig att vara jultomte. Mina barn hade för länge sedan genomskådat allt men jag fick intrycket av att de andra barnen fortfarande levde i lögnen så det fanns fortfarande goda skäl att, förlåt skämtet, hålla masken. Ni kommer förstå att ingenting av detta är vare sig särskilt roligt eller festligt men jag kan trots det inte göra annat än skratta. Skrattet har kommit att förfölja mig förstår ni.

Snön hade fallit oavbrutet sedan dess att vi alla installerat oss på gården. Bilarna syntes inte längre och snögubbarna som syrrans ungar för länge sedan byggt syntes bara som två diffusa pucklar i det vita havet. Eftersom jag är av tankspridd natur tycktes det helt undgått mig att det också låg på mig att införskaffa utklädnad till uppdraget. Men det var inte förrän där på julaftonseftermiddagen när laxen och nubben lagt sig till rätta i magen som jag insåg detta. Trots vad ni kanske tror er läsa in såg jag väl ändå fram mot skådespeleriet. Jag hade alltid haft lätt för att uttrycka mig, både i tal och kroppsspråk.

Skådespeleri ja, jag önskar det också varit allt. Ett fryntligt skådespel barnsligt framställt av en kanske lite för kraftigt överförfriskad pappa. Min familj och mina syskons familjer hade grejat det. Jag hade kommit undan med det.

Ungarna hade suttit kring julgodiset framför Kalle och vi andra hade pendlat mellan att plikttroget göra dem sällskap i vardagsrummet och att förbereda julmaten inne i köket.

Det hade börjat bli dags för Jultomtens storslagna entré och jag irrade stressat runt uppe på vinden bland syrrans och pappas ägodelar i jakt efter någonting att använda när jag plötsligt fann den - *masken*. Den låg där i samma jävla papplåda som den legat i när han köpt den.

Jag hade lättat skrattat till och tagit den med mig ut i ladugården där det var bestämt att jag skulle göra mig iordning.

På underkroppen satt ett par grå manchesterbyxor som syrrans gubbe lånat mig och på överkroppen en gammal brun pälsrock som syrran fått av mamma. Det såg idiotiskt ut eftersom ärmarna var för korta. Rocken slutade två decimeter innan händerna på mig började och jag var tvungen att andas ytligt för att inte knapparna i rocken skulle skjuta iväg. Jag stod där ute i kylan och sköt en ständigt ihållande plym av utandningsrök framför mig. Äppelsäcken i brun juteväv stod redo, fylld med julklappar. Jag kollade klockan en sista gång innan jag drog på mig de beiga handskarna. Det var egentligen svetshandskar, handskar i extra kraftigt läder för att stå emot brinnande svetsloppor. De var stela och begränsade min fingerfärdighet men de var åtminstone tillräckligt stora och täckte också det mesta av mina bara handleder. Det var då jag insåg att jag glömt ta på mig masken! Stressad av tanken på den drog jag av mig handskarna och lyfte av locket. Efter en stunds tvekan stoppade jag mina nakna händer i lådan, fick upp masken och höll den framför mig. Skinnet var sprucket och gick bitvis i samma beiga ton som handskarna jag nyss burit. Om det faktiskt var ett riktigt skägg som prydde den nedre delen eller någon slags pälstuss kunde jag inte bli klok på. Stirrandes blev jag stående så där med masken i händerna under några sekunder men så mindes jag plötsligt barnen där inne framför TV´n. Jag samlade mig, tog ett djupt andetag och trädde i en rörelse masken över huvudet. Den lilla läderremmen smekte mitt bakhuvud och det var som om den i förväg justerats för att passa just mitt huvud. Slutligen satte jag på mig det enda i min utstyrsel som faktiskt såg ut att höra hemma och passa in: den klassiska röd-vita tomteluvan.

Ho ho!

finns här några snälla barn?

Och det var lustigt, jag som annars aldrig tidigare varit lättskrämd drabbades av gåshud. På väg från ladugården till farstubron kunde jag svära på att någon iakttog mig. Förmodligen, och det tänkte jag då, var det ingenting annat än ett klövdjur; en hjort eller ett rådjur. Jag minns att jag tänkte så och på sätt och vis hade jag ju också rätt.

Det första som sker efter det att jag bultar på dörren är min brors frus ansiktsuttryck när hon öppnat ytterdörren.

Hon försökte hindra mig från att komma in till barnen men i den stunden var allt redan för sent. Sett i backspegel var loppet redan förlorat - det är svårt att beskriva men känslan jag hade var att jag inte var ensam. Inte ensam i mig själv men vad som mer var där visste jag inte. Inte då. Hon föll när vi kränglade oss förbi henne.

Väl inne i rummet var det som om allting runtomkring oss frös, som om allt stannade upp.

Å Herre! Barnen! Där var jag utklädd till en jävla tomte. Till det yttre kanske jag också påminde om en men inom mig hade någonting än mer vida känt och fruktat klivit fram. Han väntade en tronsal men det jag erbjöd var enkelt. Han väntade guld men mötte trasmattor.

Min kropp började glöda men jag led inte. Mina muskler ryckte men jag förblev stilla. Lungorna fylldes utan att jag behövde andas. Mina ögon såg för första gången i mitt liv världen för vad den verkligen var. Jag var förlorad men ville ingenting hellre än att det skulle fortsätta. Jag såg genom materia och kände till svaren på universums gåtor. En känsla av total eufori genomfor mig!

Men något var fel.

Du har tagit mig till firandet av Hans födsel - varför?

Det brann i mitt kött, i mina ådror flödade het lava. Ekot av frågan vibrerade inuti mig. Så kände jag det, hur mina muskler i ansiktet sprack upp i ett leende: Jag var ett med naturen och världsalltet. Jag stod i kontroll av de fyra elementen. Inuti mig flödade *Han* mästaren och dessa skenheliga dödliga var vår publik, våra lamm. Ett öronbedövade skratt lämnade mina läppar. Skrattet ekade i mina hörselgångar och någonstans i allt detta kände jag hur värmen och smaken av blod berusade mig.

Ett av.. *lammen* hade plötsligt satt igång att röra på sig. Det skrek och viftade.

Och Herre! Gud! Jag minns! Ty jag ser bilderna för mitt inre hur jag befaller elden ur eldstaden att rinna ut över trägolvet. Nej! Hör min bön! Det var inte min vilja! Jag var inte herre över min kropp! Jag hade ju ingen aning om vad jag satt på mig!

Brandkåren hade gjort vad de kunnat men på grund av helgdagsfirandet och det kraftiga nedfallet hade det tagit tid. För lång tid. Huset hade stått övertänt när man anlänt till platsen.

Enligt mina efterforskningar var masken min far köpte den där gudsförgätna dagen i Bukarest troligtvis en typ av rumänsk ritualmask. Närmare bestämt en '*Bengmaska*', rakt översatt 'Djävulsmask' ungefär. Masken är ett slags fysiskt attribut skapat för ockulta riter och frammaning. Enkelt uttryckt; genom att använda masken sätter man sig, bildligt talat, på knä och lockar: Kssss ksss, *(svarta katt)*, ja komsi komsi..

Kom och ta mig..

Men att läppja på mörkrets bägare och för en kort stund agera kostym åt djävulen göres inte utan kostnad. Den som självmant bär masken ger enligt sägnen upp sin själ till *honom*.

Det är nu länge sedan allt det där inträffade. Här sitter jag nu och skriver, ja min kropp sitter här.

Själen, ja jag vet inte. Är den borta? Kanske. På detta har jag funderat mycket. Jag har blivit till åren kommen och jag vet inte hur lång tid jag har kvar. Det var på tiden jag fick berätta vad som verkligen hände. Kanske kan min berättelse vara av intresse för eftervärlden.

Jo, det var en sak till. Givetvis har jag övervägt möjligheten att det faktiskt var en olycka och att jag i eldsvådan fantiserat eller inbillat mig allting. Och kanske kunde jag lura mig att tro det om det inte vore för en liten detalj. Nämligen: Ingenstans i journalerna stod det uttryckligen *var* de funnit min kropp. Och nyhetsartiklarna som slog upp stort angående den tragiska olyckan nämner inte heller någonting. Där står bara att en av julfirarna, det vill säga jag, mirakulöst överlevde. Men alltså ingenting om att jag skulle ha tagit mig ut - att brandmännen skulle ha funnit mig utomhus. Inte heller står någonting om det faktum att jag helt och hållet klarade mig undan brännskador. Jag vet vad jag vet och jag vet hur det känns att sitta och skratta i timmar inuti ett övertänt hus. Jag vet att det låter galet men jag vet det och jag vet att jag ännu skrattade när de fann mig.

Det var allt. Det finns inga bevis på att det jag berättat om faktiskt hänt så som jag beskrivit det - masken brann upp i huset. Kvar finns bara en gammal mans berättelse.

Gör vad ni vill med den.